

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Cap. V. De Examine circa cogitationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

subitò fœdissimorum scelerum aspectu, quæ priùs levia putabant, exterriti ac prope exanimati, haud multum absunt à desperatione. Refert Ioannes Climacus Grad. 7. de quodam Monacho, nomine Stephano, cui post quadraginta annorum pœnitentiam Dæmon quædam peccata occulta objecit sub ultimam vitæ horam, tanto moribundi tremore, ut dubia manserit ejus salus.

Itaque ut medicina huic malo afferatur, quod tanto gravius est, quò altius intra venas abditum latet, recurre imprimis ad Deum & humillimo mentis affectu ora supplex, ut si quidpiam hujus veneni malitiosè absconditum cordi tuo inhaereret, id clementissimè dignetur aperire. Recordare, Josue ceterùm sapientissimum Ducem à Gabao-nitis deceptum, propterea, quòd antequam Legatorum postulatis daret responsum, sem in oratione Deo non proposuisset examinandam. Suspira proinde ex animo ad Deum & dic: *Deus meus illumina tenebras meas. Deus meus emitte lucem tuam, & illumina faciem meam, nec permittite, ut prævalent adversus me tenebræ & caligo mortis.* Deinde diligenter inquire in obligationes tui status, interroga eos, qui consilium possunt suggerere, nempe virum peritum moralis Theologiæ, aut doctum Confessarium; elige viam semper securiorem, nam, uti Christus monet: *lata & spatiosa via est, que ducit ad perditionem. Matth. 7. Noli ergo in actionibus sequi plurimum vestigia: Non sequeris turbam ad faciendum malum.* ait Dominus Exodi 23. Nec te sine à torrente abripi instar evulsæ arboris.

Quid refert, tametsi à coætaneis tuis, & qui tux sunt conditionis, hoc optum fieri non videas? quid tum, si viam istam non teneant, dummodo probata sit de bona. Dic cum Propheta Michæa, pergant reliqui, quam cuivis placuerit, ambulare semitam, at ego quam semel ingressus sum, non permutabo, viam. *Omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei sui; nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in æternum, & cetera. C. 4.* Si Christo docente didicisti, peccam esse angustam, & viam arctam, que ducit ad cælum, quid plura scire desideras? Melius est salvari quam pati, quàm perire cum multis. *Quam angusta porta, & arcta via est, que ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam. Matth. 7.*

CAPUT V.

De Examine circa cogitationes.

Quod in civitate munita majore vigilantia custodiri solet, est cæterum. Eodem studio ab anima defendendum est cor contra peccata cogitationum. *Omni custodia serva cor tuum, Prov. 4.* Verùm multi sunt, qui parvi faciunt hanc custodiam. Delinquent facile, nec errores suos reputant. Unde venit, ut minorem numerum peccatorum in Confessione explicent. Oportet ergo statuere, in quo peccatum cogitationis consistat, ut discatur, qua ratione examen sit instituendum. Quemadmodum, qui principis allo-

quo

quo frui desiderat, eum prius oportet adire palatium, per scalas ascendere, ac multa transire conclavia, usquedum ad ipsius Principis conspectum perveniat. Sic objecta illa iritantia, priusquam ad intimum voluntatis conclave penetrent, debent per multas potentias obtinere accessum. Primò intrant per sensus externos, visus, auditus, odoratus, tactus, & gustus, qui portarum instar sunt. Dein procedunt ad sensus internos, per quos veluti scalarum gradus ascendunt. Hinc phantasiam subeunt similem amplissimæ aulae; tandem post longam conclavium seriem ad intellectum ac denique voluntatem pertinent, licet hæc omnia brevissimo temporis spatio absolvantur. Priusquam voluntatem ipsam occupent cogitationes, peccaminosæ non sunt, sed meræ tentationes, quod si illam assequantur, peccatum contrahit, si consentiat & amplectatur; uti vicissim præmium meretur iis repudiatis. Notandum est, duplici modo hic à voluntate posse peccari. Primum *Desiderio*, quando voluntas ardentè & efficaciter desiderat & decernit rei executionem, veluti cum quis inimicum conspectum desiderat interimere. Alter modus est *Complacencia*, cum voluntas non quidem petit opere ipso exequi, quod propositum est, sed se se eodem oblectat, & ex prohibito objecto quandam percipit voluptatem. Ut cum quis inimicum suum ab alio occisum intuetur, sibi que in ejus aspectu complacet. Et hæc complacencia appellatur *Delectatio morosa* à mora, qua voluntas ei hæret affixa. Extendit se tam ad peccata præ-

terita, quàm futura, representatque objecta, tam quæ esse possunt, quàm quæ esse omnino non possunt. Ubi intelligi poterit gravissima deceptio, qua sibi ipsis fucum faciunt multi hominum: qui tam libenter impudicos miscnt sermones, tanquam grandia & heroica recenserent facinora, seque postea excusant & dicunt, non se habuisse animum opere complendi verbis prolata. Parùm interest, etsi desiderium nullum concipias; si voluntariè delectaris, tibi que obscena placent objecta, in grave peccatum morosæ delectationis prolaberis. Qui in lusu pilam non eo momento, quo advolat, paratus est repercutere, vitium committit, ut ergo prævertat errorem, quid agendum? tempestivè reverberanda est. Ita hoc loco moneo & horro non solum, ut peccata cogitationem diligenter examinando discutias, verùm, quanta potes vigilantia caveas, resistasque principio tentationum. Torrentem transili, antequam intumescat, neque cunctando hostem roborari permittes, citò opem divinam implora, qua liber evadas; allabora cogitationes malas bonis & salutaribus velut clavum clavo repellere. Ni hoc feceris, prævideo evidens tuæ damnationis periculum: idque ex duplici capite. Primò quia cogitationis peccatum oritur facillimè, quando ad operis executionem concurrere debent multæ circumstantiæ, quæ ratò omnes conveniunt: ita peccatum opere complendum præcedunt magno numero desideria mala, sæpe mente integro aut etiam anno continuata. I nunc & calculum subduc immanis cumuli grandium peccatorum

catorem, quo misera oneratur anima, adeo ut nisi per infinitam Dei misericordiam staret, mundus ipse tanto ponderi sustinendo impar foret: atque hæc causa est, cur tanto difficilior sit istorum conversio, quanto difficilior est mancipio carnis onerato fugam arripere, aut ægro pestiferis ulceribus correpto ad pristinam redire sanitatem.

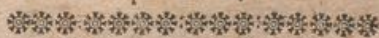
Alterum, unde luculentum damnationis periculum enascitur, caput est, Quod sub extremum vitæ terminum, nisi Divina Clementia miraculo prope sue gratiæ submittat auxilium, vix appareat, quæ ratione longo usu & consuetudine depravati homines ex occurrentium cogitationum fluctibus, quibus obruantur, possint eluctari: quandoquidem eo temporis articulo dæmon vires omnes ad vindicandam sibi animam, veluti bellidux, robur exercitus colligit die, quod cretoria pugna est ineunda, aciem & industriam omnem ad signa convocat. *Descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Apoc. 12.* Novit avernalis hostis, modicum sibi superesse temporis, quo elapso spem sibi quoque prædæ ereptam, eam verò semel apprehensam nunquam amplius è manibus rapiendam: & hinc mirum non est, eum tanto favore & impetu aggredi moribundos. Porro atrocissimum hoc prælium totum geritur cogitationibus. Opere enim ob corporis debilitatem vix peragi quidquam aut peccari poterit, etiam cum luberet. Quamò igitur suo detrimento miser peccator hanc pugnam inibit, undique oppressus incumbente tristitia, Vicini discriminis horrore assuetudine ut

alàs in simili confictu fieri solebat, succedente & iubente facere dedicationem, pavorum usu ad spem victoriæ penitus subtracto: sed forsitan nunc aliquid præstebunt arma? Nostis selectissimam armaturam Saulis nihil præsidij acutillæ Davidi, eò quòd non esset assuetus eum gestare, capiti quoque experimento dixit: *Non possum sic incedere, quia non vim habeo, & deposuit ea. 1. Reg. 17.* Idipsum faciet peccator, ideòque nudus & inermis à fronte excipiet hostem invisibilem, astutissimum, summam vi atque impetu irruentem, à quo si vitæ pugna excesserit, actum est de summa rei. Resert Surius de S. Elzeario, eum jam morti propinquum cæpisse vultu impallidescere & turbari, itaque per aliquot dies temporis spatium perstitisse, demum invocata pristina serenitate in ejusmodi prorupisse verba: *O! quanta est dæmonis potentia & robur in tentando sub vitæ finem. His dictis expiravit.* Sit itaque tantæ vires dæmoni sunt in ultimo momento adversus ejusmodi Sanctos, qualis hic fuerat, qui non solum ab omni graviore scelere erat immunis, sed unacum sponsa florem virginitatis Deo consecratum coluit, Angelico candore intra conjugalem thalamum propè miraculosè conservato: quid miseris illis eveniet, qui à pueritia, usque ad supremum vitæ terminum obsecrationibus nutriti consueverunt, ut peccandi habitum sibi connaturalem fecisse videretur; unde cum hæcenus ipsum peccatum potius instar hauserint, *habetur sicut aquam sequitatem.* Qui fieri poterit, ut præstantissimi saporis illicio non patienti attrahi? quomodo gravissimum

SEGNE
CONCORDIES
INSTRUCI
Poenitentia
Confessio
Parochia

visum tentationis insulcum perferent, qui modo non expectata vi se dedunt? Qui levis auræ flatu prosterantur, quomodo consistent violento impulsu ventorum turbine? Qui tenuis filum nequit abrumperé, quomodo distrahent rudentem? Et qui ob vitium debilitatem liberam ab ostio valvæ non valet removere, quomodo ferreis obstrata repagulis claustra perfringet? O quot Dei beniguitate tempore ad poenitentiam concessio fruebantur, qui in sine demum vitæ suggestione diabolicâ & suamet inolitâ consuetudine inclinante everti perierunt? Quantum profuisset miseris & nunc æternum damnatis, si assuevisent mox in principio resistere tentationi confugiendo ad opem divinam, Deiparæ Virginis aliorumque Cælitum præsidio invocando, formando, seque triumphantis crucis tessera ligando, exercendo oppositos virtutum actus, protestando & optando millies prius mori, quàm præbere assensum? sed nullas nunc superest locos poenitentiae, Ultere ergo his remedijs, dum tempus sit, fac ut ipsa tentatio tibi stimulus sit revertendi ad Deum. Noli bruto & stolido illorum duci sensu, à quibus ita peccata interna vilipenduntur, ut ea pro nihilo habeant, propterea quia executioni data non fuerunt; sed pro certo habeas tanti ponderis esse in Dei oculis cogitationem absque opere, quanti iplum opus. Non est necesse, ut conjuratio sortiatu effectum ad incurrendum læsæ Majestatis crimen, sufficit illam in arcano fuisse decretam, Ideo quando cogitationes contra Deum conantur, cui magis perspectæ sunt, quàm

ulli principum rebellio suorum subditorum, partim culpam minuit, si opere in publicum non prodeant. Quare si bene tibi vis consulere, quamprimum intra te tumultuationem experitis, mox ad Deum recurre, seditionis motus ei revela, fidelitatis juramentum renova, sponde constans obsequium, itaque tutus evades. Cùm ad Confessionem te accinges, sedulo perquire, num aditum tentationi aperueris, & præcipue investiga, an non occultis odiis, aut vetitis amoribus sis implicatus? Ita siquidem & concupiscentia duo fontes sunt, ex quibus hujusmodi promanant desideria, suntque geminæ sanguifugæ identidem clamantes. *affer, affer.* Atque hæc industria efficiet, ut nunquam intra conscientie sinum mortiferum peccati virus deliteat, ex quo sempiternam animæ tuæ mortem pertimescas.

CAPUT VI.

De Doloress necessario

Pœnitenti.

QVI ad venationem egreditur, ei satis non est, ferarum vestigia deprehendisse, sed quanta potest, maxima contentione irretitas nititur conficere, in quo omnis adhibita operæ pretium est collocatum. Sic qui se præparat ad Confessionem, acquiescere non debet vocatis in notitia peccatorum monstris examinis beneficio, sed oportet eadem valido doloris ictu contundere ac trucidare. Et hic est fructus bene peracti examinis. Non ferendus quorundam mos habet, ut omnem operam impendant